

ANAFYLAXIE TIJDENS ANESTHESIE: EEN GESTANDAARDISEERD CONSULT VOOR ALLERGOLOGISCH ONDERZOEK

Auteurs I. Terreehorst en E.J. van Zuuren

Trefwoorden anafylaxie, anesthesie, standaard consultformulier

Samenvatting

Anafylaxie tijdens anesthesie is een lastig probleem. Ten eerste omdat de eerste symptomen, zoals roodheid en urticaria, door het afdekken van de patiënt vaak niet kunnen worden gezien. Ten tweede bemoeilijkt het gebruik van diverse soorten medicijnen en infuusvloeistoffen het identificeren van de veroorzaker.

Bij het aanvragen van een consult ontbreken vaak noodzakelijke gegevens. Om deze reden is in het Leids Universitair Medisch Centrum

het aanvraagformulier 'Consult anafylaxis tijdens OK' ontwikkeld. Doordat dit formulier enerzijds voor de aanvragers snel en eenvoudig in te vullen is en anderzijds de consulent voorziet van alle essentiële informatie, kunnen consulten efficiënter worden afgehandeld, terwijl de kwaliteit gewaarborgd blijft. Op verzoek van de Nederlandse Vereniging voor Allergologie wordt dit formulier nu ter beschikking gesteld voor landelijk gebruik.

(Ned Tijdschr Allergie 2007;7:199-203)

Inleiding

Volgens het recent gepubliceerde 'Hospital Admissions Related to Medicines' (HARM)-onderzoek zijn 2,4% van alle ziekenhuisopnames en 5,6% van alle acute opnames geneesmiddelgerelateerd.¹ Bij patiënten ouder dan 65 jaar kwamen geneesmiddelgerelateerde opnames 2 keer vaker voor dan bij patiënten onder de 65 jaar. De meeste geneesmiddelgerelateerde opnames betroffen klachten als gastro-intestinale bloedingen, cardiovasculaire problemen, respiratoire problemen, andere gastro-intestinale problemen en ontregelde diabetes. Geneesmiddelgerelateerde klachten treden echter niet alleen op bij geneesmiddelgebruik buiten het ziekenhuis; ook binnen het ziekenhuis kan medicijngebruik leiden tot een scala aan reacties, die variëren van exanthenen tijdens antibioticagebruik tot een anafylactische shock tijdens anesthesie.² De prevalentie van anafylaxie tijdens anesthesie ligt

ongeveer tussen de 1 op de 3.500 en 1 op de 13.000 procedures in Franse studies en tussen de 1 op de 10.000 en 1 op de 20.000 in een Australische studie. De mortaliteit van deze reacties ligt tussen de 3 en 6% en ongeveer 2% van de patiënten heeft duidelijk aantoonbare blijvende hersenbeschadiging.² Anafylaxie tijdens anesthesie kent een tweetal specifieke problemen. Ten eerste is het herkennen van de reactie vaak lastig omdat een patiënt is afgedekt met OK-lakens, waardoor de eerste symptomen als urticaria en roodheid moeilijk te detecteren zijn. Het tweede probleem is het identificeren van de veroorzaker. Bij anesthesie wordt een veelvoud aan middelen gebruikt die alle meer of minder frequent een anafylactische reactie kunnen oproepen. Het meest bekend zijn de spierverslappers, maar ook latex en kleurstoffen, zoals patentblauw, kunnen een dergelijke reactie uitlokken.³

Na een dergelijke reactie wordt vaak de allergoloog

Aanwijzingen voor de praktijk

1. Bij het aanvragen van een consult bij een allergoloog of dermatoloog in verband met anafylaxie op de OK ontbreken vaak de voor de consulent noodzakelijke gegevens.
2. Het aanvraagformulier 'Consult anafylaxis tijdens OK' voorziet in de behoefte aan een snel en eenvoudig in te vullen consultvel dat de consulent voorziet van alle essentiële informatie.

of dermatoloog gevraagd nader onderzoek te doen naar de potentiële veroorzaker. Een veel voorkomend probleem hierbij is het verkrijgen van de vereiste informatie, zoals het tijdstip waarop de reactie begon, welke klachten de patiënt ontwikkelde, de gebruikte (pre)medicatie inclusief infuusvloeistoffen en bloedproducten, tijdstip van toediening, beëindiging en dosering van deze producten, de wijze van en reactie op de behandeling, de voorgeschiedenis van de patiënt en het huidige medicijngebruik. Om de informatievoorziening te optimaliseren, de snelheid van afhandeling te bevorderen en hiermee de service aan de patiënt te verbeteren, is in het Leids Universitair Medisch Centrum (LUMC) in september 2005 het aanvraagformulier 'Consult anafylaxis tijdens OK' ingevoerd.

Aanvraagformulier 'Consult anafylaxis tijdens OK'

Het aanvraagformulier 'Consult anafylaxis tijdens OK' is opgedeeld in 4 onderwerpen, zie *Figuur 1*. Allereerst wordt informatie gevraagd betreffende de atopiestatus, latexallergie, het voorkomen van andere allergieën en het medicijngebruik van de patiënt. Als tweede wordt gevraagd naar symptomen, tijdstip van aanvang, behandelwijze en tijdstip van herstel. Als derde wordt gevraagd de gebruikte medicatie te noteren waarbij een onderscheid wordt gemaakt tussen premedicatie, medicatie tijdens OK, infuusvloeistoffen, bloedproducten en postmedicatie. Hier wordt ook gevraagd het tijdstip te noteren waarop gestart werd met het desbetreffende middel of infuus, en de dosering. Als laatste wordt de verwijzer gevraagd een kopie van het anesthesieverlag mee te sturen. Het formulier is zodanig geconstrueerd dat het

voor de verwijzer eenvoudig en snel in te vullen is, terwijl de consulent op overzichtelijke wijze de benodigde informatie gepresenteerd krijgt. De anesthesielijst functioneert als controle. Alhoewel het accuraat invullen van het formulier enige tijdsinvestering van de verwijzer vraagt, levert het uiteindelijk voor alle partijen tijdswinst op: de verwijzer en consulent verliezen geen tijd aan het respectievelijk naleveren en opvragen van informatie en het consult kan sneller plaatsvinden omdat geen tijd verloren gaat met het nazoeken van informatie. Bovendien kan, doordat alle mogelijke veroorzakers bekend zijn, ook gezorgd worden dat de benodigde testmaterialen aanwezig zijn zodat de patiënt direct getest kan worden. Tevens kan er dan voor gezorgd worden dat de patiënt bijtijds de medicatie stopt die van invloed zou kunnen zijn op de testresultaten.

Conclusie

Met de invoering van het aanvraagformulier 'Consult anafylaxis tijdens OK' is een aantal doelen bereikt: de kwaliteit van de informatievoorziening van aanvrager naar consulent toe is duidelijk verbeterd, er is geen tijdsverlies meer met het achterhalen van informatie, en de snelheid waarmee het honoreren en afwikkelen van het consult plaatsvindt, is toegenomen.

Mede op verzoek van de Nederlandse Vereniging voor Allergologie (NVvA) willen de auteurs dit standaardformulier dan ook graag ter beschikking stellen voor landelijk gebruik. Het consultformulier is als pdf-bestand terug te vinden op de website van de NVvA, www.nvva-allergologie.nl. Voor meer informatie kunt u contact opnemen met de auteurs.

AANVRAAGFORMULIER CONSULT ANAFYLAXIS TIJDENS OK – pagina 1

Voorgeschiedenis (aankruisen wat van toepassing is)			
Rhinoconjunctivitis		Latexallergie	
Astma		Andere allergieën	
Eczeem		Ja, nl.	
Anafylaxis contrastmiddelen			

Eigen medicatie van patient			
1		7	
2		8	
3		9	
4		10	
5		11	
6		12	

Symptomen¹ (aankruisen wat van toepassing is)

Huid	GE	Respiratoir	Circulatoir	CZS	
Urticaria	Misselijk	Rhinoconjunctivitis	Tachycardie	Collaps	
Angio-oedeem	Braken	Piepen	Hypotensie	Duizelig	
Cyanose	Diarree	Benauwd	Aritmie	Bewusteloos	
Jeuk	Buikpijn	Stridor	Incontinentie voor urine en/of faeces		
Roodheid	Slikklachten	Heesheid			
		Resp insufficiëntie			

Tijdstip aanvang symptomen (svp zo nauwkeurig mogelijk aangeven)

Behandeling	Dosering	Tijdstip van toediening	Behandeling	Dosering	Tijdstip van toediening
Adrenaline			Corticosteroïden		
Tavegil			H2-remmer		

Tijdstip einde symptomen

¹Bij algehele narcose zal slechts een deel van de symptomen waarneembaar zijn itt locoregionale verdoving

Figuur 1. Aanvraagformulier 'Consult anafylaxis tijdens OK'.

AANVRAAGFORMULIER CONSULT ANAFYLAXIS TIJDENS OK – pagina 2

	Premedicatie	Dosering	Tijdstip van toediening
1.			
2.			
3.			
4.			
5.			
6.			

	Medicatie tijdens OK	Dosering	Tijdstip(pen) van toediening
1.			
2.			
3.			
4.			
5.			
6.			
7.			
8.			

	Bloedproducten tijdens OK	Dosering	Tijdstip(pen) van toediening
1.			
2.			
3.			
4.			
5.			
6.			

	Infuusvloeistoffen tijdens OK	Dosering	Tijdstip(pen) van toediening
1.			
2.			
3.			
4.			
5.			
6.			

	Postoperatieve medicatie	Dosering	Tijdstip(pen) van toediening
1.			
2.			
3.			
4.			
5.			
6.			

Vergeet U niet een kopie van het anesthesieverslag mee te sturen?

Referenties

1. Van den Bemt PM, Egberts AC. Eindrapport HARM-Onderzoek. http://www.knmp.nl/copy_of_knmp-vandaag/nieuws-publicaties/persberichten-knmp/eindrappoort-harm-onderzoek/2006 (Bekeken op 29 oktober 2007)
2. Ebo DG, Fisher MM, Hagendorens MM, Bridts CH, Stevens WJ. Anaphylaxis during anaesthesia: diagnostic approach. *Allergy* 2007;62:471-87.
3. De Groot H. Perioperatieve anafylaxie: zoek de boosdoener! *Ned Tijdschr Allergie* 2006;6:15-20.

Ontvangen 30 mei 2007, geaccepteerd 9 augustus 2007.

Correspondentieadres

Mw. dr. I. Terreehorst, internist-allergoloog

Leids Universitair Medisch Centrum
Afdeling Longziekten
Albinusdreef 2
2333 ZA Leiden
E-mailadres: i.terreehorst@lumc.nl

Mw. drs. E.J. van Zuuren, dermatoloog

Afdeling Dermatologie

Correspondentie graag richten aan de eerste auteur.

Belangenconflict: geen gemeld.

Financiële ondersteuning: geen gemeld.